

**CRIMINALISTICA.
ELEMENTE METODOLOGICE DE INVESTIGARE
A INFRAȚIUNILOR**

CURS UNIVERSITAR

Conf. univ. dr. ADRIAN CRISTIAN MOISE
Prof. emerit univ. dr. EMILIAN STANCU

CRIMINALISTICA.
ELEMENTE METODOLOGICE
DE INVESTIGARE A INFRAȚIUNILOR

CURS UNIVERSITAR
Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
- 2023 -

Capitolul I

METODOLOGIA INVESTIGĂRII INFRACTIUNILOR DE OMUCIDERE

Secțiunea I

Aspecte introductive

§1. Principalele probleme care trebuie clarificate în investigarea infracțiunilor de omucidere

Investigarea omorului, una dintre formele morții violente se particularizează, față de cercetarea altor categorii de infracțiuni, prin problematica sa specifică, concentrată în câteva direcții principale, respectiv: stabilirea cauzei și naturii morții, a circumstanțelor de timp și de mod în care a fost săvârșită fapta, descoperirea mijloacelor sau instrumentelor folosite la suprimarea vieții victimei, identificarea autorului, a eventualilor participanți la comiterea omorului, precizarea scopului sau a mobilului infracțiunii.

Obiectul probațiunii îl constituie tocmai aceste probleme sus-menționate, dar particularizate la fiecare caz în parte, cu tot ce are el mai deosebit.

Principalele probleme care trebuie clarificate în investigarea infracțiunilor de omucidere sunt următoarele¹:

■ **Stabilirea cauzei și naturii morții.** Identificarea cauzei morții este o problemă la a cărei rezolvare își dau concursul, deopotrivă, medicul legist și organul de urmărire penală. În funcție de cauza ei, moartea poate fi consecința unui *omor*, a unei *sinucideri* sau a unui *accident*, „*diagnosticul juridic*” al decesului stabilindu-se din coroborarea interpretării datelor obținute prin investigațiile științifice criminalistice și cele anatomopatologice. Firește că investigațiile medico-legale au prioritate.

■ **Identificarea locului în care a fost săvârșit omorul.** Stabilirea locului în care a fost săvârșit omorul este o altă problemă importantă pentru soluționarea cazului, acesta fiind, de regulă, cel mai bogat în urme și date cu privire la împrejurările în care s-a comis fapta. Cu atât mai mult se impune găsirea locului crimei, având în vedere faptul că în practică se întâlnesc frecvent cazuri de transportare a victimei în altă parte, ori de împrăștiere a fragmentelor de cadavru în diverse locuri.

Desigur că, pe lângă locul propriu-zis al faptei, nu trebuie să excludem și celelalte locuri sau zone în care au fost descoperite urme, mijloace materiale de probă etc.

■ **Stabilirea momentului comiterii infracțiunii.** Momentul suprimării vieții victimei constituie o problemă cu semnificații multiple. Astfel, rezultatele cercetărilor trebuie să conducă, pe de o parte, la stabilirea momentului exact când a survenit moartea, iar pe de altă parte, la încadrarea în timp a activității infracționale desfășurate de autor.

¹ E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, ed. a V-a, Ed. Universul Juridic, București, 2010, pp. 552-553.

Multe date pot conduce la delimitarea unei perioade de timp în care autorul a efectuat diverse acte de pregătire, aspect de natură să permită încadrarea faptei în categoria omorului cu premeditare, cu toate consecințele juridice care decurg din această împrejurare.

Stabilirea exactă a datei servește nu numai la clarificarea modului în care autorul și-a petrecut timpul înaintea comiterii infracțiunii, ci și la precizarea intervalului în care acesta s-a aflat în câmpul infracțional și a activităților desfășurate după finalizarea actului, acestea și în scopul contracarării unor false alibiuri.

■ **Determinarea modului în care a fost săvârșit omorul.** Stabilirea modului de suprimare a vieții victimei este posibilă pe baza interpretării unui complex de date, de urme, cu privire la întreaga activitate desfășurată de infractor. Și aici ne întâlnim cu investigații complexe, la care participă criminaliștii și medicii legiști.

Se va determina, astfel, modul concret de operare, interesând o serie de circumstanțe de natură să servească la încadrarea corectă a faptei, cum ar fi, de exemplu, omorul prin cruzimi ori pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni [art. 189 alin. (1) lit. h) sau 189 alin. (1) lit. d) C. pen.].

De asemenea, pe această cale, se stabilesc evoluția raportului dinamic victimă-agresor, natura eventualelor relații dintre cei doi, posibilele încercări de simulare sau mascare a faptei, respectiv disimularea omorului prin sinucidere ori accident etc.

■ **Identificarea făptuitorului și a celorlalți participanți.** Identificarea autorului, a eventualilor participanți la săvârșirea infracțiunii (complici, instigatori, tăinuitori) reprezintă una dintre problemele centrale ale cercetării, de ea depinzând atât desfășurarea normală a procesului penal, cât și încadrarea corectă a faptei. Față de importanța pe care o prezintă identificarea autorului unui omor, trebuie precizat că, în practică, o bună parte din activitatea de anchetă, de investigare a unui omor, este destinată tocmai rezolvării acestei probleme, de ea fiind legată rezolvarea cazului sub toate aspectele sale.

■ **Identificarea victimei.** Identificarea victimei are la rândul ei o importanță particulară pentru anchetă, întrucât, o dată stabilită identitatea, este posibilă determinarea cercului de suspecți, ca și a încadrării faptei în funcție de calitatea subiectului pasiv al infracțiunii.

În ipoteza dispariției unei persoane, când există indicii că aceasta ar fi putut fi victima unui omor, una dintre problemele importante rămâne descoperirea cadavrului. În cazul nedescoperirii acestuia, organului judiciar îi revine sarcina să probeze cât mai temeinic vinovăția autorului faptei, să cerceteze cu maximă atenție cazul, pentru a evita săvârșirea unei erori judiciare.

■ **Identificarea instrumentelor sau mijloacelor care au servit la săvârșirea infracțiunii.** Identificarea acestor instrumente vizează atât agentul vulnerant, care a cauzat moartea victimei, cât și celelalte mijloace destinate pregătirii săvârșirii faptei, pătrunderii la fața locului, imobilizării victimei etc. Această identificare își găsește utilitatea și în încadrarea juridică a faptei.

■ **Stabilirea mobilului sau scopului infracțiunii.** Stabilirea mobilului omorului este problema-cheie, ea prezentând importanță atât în stabilirea faptelor și împrejurărilor cauzei, a identificării autorului, cât și în încadrarea juridică a faptei.

Referitor la problemele enunțate, ținem să facem precizarea că, deși, în linii mari, ele sunt comune majorității infracțiunilor împotriva vieții, săvârșite cu intenție, acestea diferă în funcție de particularitățile fiecărui caz în parte, ele fiind de o nebănuită diversitate, ceea ce obligă organul judiciar la o permanentă adaptare la situația de fapt.

Multitudinea modurilor de operare și a condițiilor în care sunt comise infracțiunile împotriva vieții, ne determină să susținem că, în investigarea criminalistică a omorului, rareori se recurge la scheme fixe.

Precizăm că, în capitolul de față, avem în vedere cercetarea omorului în varianta tip și în varianta agravată sau omorul calificat, prevăzute de art. 188-189 C. pen., deoarece acesta însumează cvasi-totalitatea problemelor ce se cer rezolvate în cazul oricărei infracțiuni îndreptate împotriva vieții. Firește, avem în vedere inclusiv infracțiunile de ucidere la cererea victimei (art. 190 C. pen.), de determinare sau înlesnire a sinuciderii (art. 191 C. pen.) și de ucidere din culpă (art. 192 C. pen.).

§2. Modalități de probare a infracțiunilor de omucidere

Pentru clarificarea cauzelor de suprimare a vieții unei persoane, sub toate aspectele sale și pentru a fi în măsură să rezolve toate problemele care fac obiectul probațiunii în cazul omuciderii, organul de urmărire penală va trebui să apeleze la întreaga gamă de mijloace de probă tehnico-științifice, tactice și metodologice criminalistice¹:

■ **Mijloace de probă prevăzute de Codul de procedură penală.** Mijloacele de probă utilizate frecvent în aceste cazuri sunt rezultatul unor acte procedurale, dintre care se disting:

○ Cercetarea la fața locului, în accepția cea mai largă, prin aceasta înțelegându-se nu numai locul propriu-zis al omorului, ci și alte zone în care au fost descoperite urme, instrumente etc.

○ Efectuarea de constatări tehnico-științifice, de expertize criminalistice și medico-legale, alte examinări complexe cu caracter tehnic.

○ Audierea martorilor, a suspectilor sau inculpaților și eventual, a persoanei vătămate, dacă fapta a rămas în faza de tentativă.

○ Efectuarea de identificări a persoanelor și a obiectelor.

○ Efectuarea de percheziții, de ridicări de obiecte sau înscrisuri.

○ Efectuarea de reconstituiri, atât pentru verificarea unor susțineri ale suspectilor, cât și ale martorilor.

○ Efectuarea de confruntări, în ipoteza existenței de contradicții în declarațiile celor audiați.

■ **Mijloace tehnico-tactice și metodologice criminalistice și medico-legale.** Mijloacele tehnice, tactice și metodologice criminalistice aflate la îndemâna organelor judiciare sunt următoarele²:

○ Mijloacele tehnico-științifice de examinare a urmelor infracțiunii, a corpurilor delictive descoperite și ridicate cu ocazia cercetării locului faptei, a locului în care a fost descoperit cadavrul, precum și cu prilejul percheziției.

○ Mijloacele de identificare a persoanelor și cadavrelor, altele decât cele pe baza urmelor descoperite în câmpul infracțional: identificări după semnalmente exterioare, reconstituiri de fizionomii ș.a.

○ Procedeele tactice de efectuare a actelor de urmărire penală, aplicate frecvent în aceste cazuri, cum sunt cele destinate ascultării, confruntării, percheziției, reconstituirii etc.

¹ E. Stancu, *op. cit.*, pp. 554-555.

² V. Bercheșan, *Metodologia investigării infracțiunilor*, Ed. Paralela 45, Pitești, 1998, pp. 174-176.

- Regulile metodologice aplicate potrivit particularităților fiecărui caz în parte, începând cu cele metodologice generale.
- Mijloacele proprii Medicinii legale, știință al cărei aport în soluționarea cazurilor de omucidere este deosebit de important, interesând mecanismele de producere a morții, momentul survenirii acesteia, identificarea autorului prin examene biologice.

§3. Reguli generale metodologice aplicate în investigarea omorului

În investigarea oricărei infracțiuni, organul de urmărire penală trebuie să respecte, alături de prevederile legale, o serie de reguli metodologice, atât cu caracter general, cât și particular, potrivit specificului fiecărei categorii de infracțiuni.

Față de cerințele impuse de practica judiciară, rezultă că regulile generale metodologice aplicate în investigarea omorului sunt următoarele¹:

a) Efectuarea investigării omorului de către o echipă complexă, formată din procuror, medic legist și lucrători de poliție, conducerea acesteia fiind asigurată de către procuror, potrivit prevederilor art. 56 C. pr. pen., în scopul desfășurării activității de urmărire penală într-un mod unitar, bine coordonat.

b) Asigurarea operativității, printr-o organizare eficientă a cercetării, acordându-se prioritate activităților care reclamă o maximă urgență, cum sunt:

- Cercetarea la fața locului.
- Audierea imediată a persoanelor care au cunoștință despre fapta săvârșită, despre victimă sau agresor.
- Disponerea constatărilor tehnico-științifice și a expertizelor judiciare.
- Urmărirea fără întârziere a persoanei suspecte.

În legătură cu necesitatea deplasării urgente la fața locului, este semnificativă concluzia desprinsă din practică, potrivit căreia cca. 20% din dosarele cu autori necunoscuți sunt datorate întârzierii deplasării procurorului la locul omorului.

c) Cercetarea atentă, completă și calificată a locului faptei, dată fiind rezonanța sa în stabilirea precisă a faptelor și a împrejurărilor cauzei, precum și în identificarea autorului omorului, a instrumentelor sau mijloacelor vulnerante.

d) Planificarea judicioasă a întregii activități de urmărire penală, în funcție de particularitățile fiecărui caz, în elaborarea versiunilor urmând să se țină seama de datele reale, bine verificate, ale cazului, astfel încât să fie posibilă administrarea la timp a probelor, evitându-se acțiunile de natură să tergiverseze soluționarea cauzei.

e) Stabilirea cu exactitate a elementelor constitutive ale infracțiunii, investigarea trebuind să pornească de la faptă la autor și nu invers, cerință subordonată direct principiilor aflării adevărului și prezumției de nevinovăție, prin care se previn, în primul rând, o posibilă eroare judiciară, cât și efectuarea unor acte de urmărire penală inutile.

f) Asigurarea continuității desfășurării urmăririi penale, fiind indicat ca echipa de investigare și, în primul rând, procurorul care a efectuat actele premergătoare, să desfășoare întreaga cercetare până la finalizarea cazului, ceea ce presupune ca, încă de la cercetarea la fața locului, să participe procurorul competent.

¹ E. Stancu, *op. cit.*, pp. 555-556.